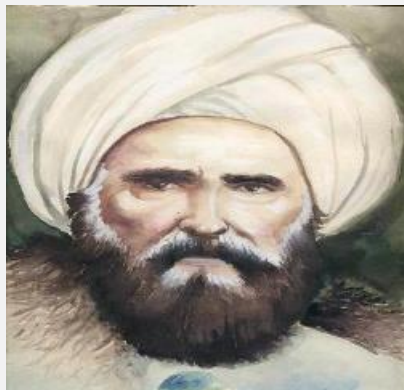


## احیاگر اندیشه‌ی ملاصدرا

هشتم اسفند روز بزرگداشت حاج ملاهادی سبزواری است؛ حکیم گرانمایه‌ی ایرانی که با دانایی در حکمت و عرفان، اندیشه‌های ملاصدرا در حکمت متعالیه را احیا کرد و با نگارش اثر شرح منظومه تأثیر بسزایی بر فلسفه‌ی اسلامی گذاشت.



### به بهانه‌ی روز بزرگداشت حکیم حاج ملاهادی سبزواری احیاگر اندیشه‌ی ملاصدرا

هشتم اسفند روز بزرگداشت حاج ملاهادی سبزواری است؛ حکیم گرانمایه‌ی ایرانی که با دانایی در حکمت و عرفان، اندیشه‌های ملاصدرا، حکمت متعالیه، احیای کده با نگاهش، اثر شرح منظومه تأثیر بسزایی بر فلسفه‌ی اسلامی گذاشت. ملاهادی سبزواری مشهور به حکیم سبزواری در 1176 هجری خورشیدی در خانواده‌ای متدین در سبزوار دیده به جهان گشود. او در کودکی یادگیری صرف و نحو و مقدمات را آغاز کرد و در آن سال‌ها پدر را از دست داد و از آن پس با سرپرستی پسرعمه‌ی خود حاج ملاحسین سبزواری در مشهد به تحصیل پرداخت؛ در محضر او فقه و اصول آموخت و در 20 سالگی در این زمینه به درجه‌ی استادی رسید.

این فیلسوف اسلامی به اصفهان رفت و در نزد ملا اسماعیل کوشکی اصفهانی که دانش بسیار و بیانی شیوا داشت، به فراگیری علوم و معارف همت گماشت و در محضر وی و ملاعلی نوری فلسفه، منطق و عرفان آموخت. او هشت سال در اصفهان ماند و در این دوره افق‌های تازه‌ای در علم حکمت فرا روی او گشوده شد.

حاج ملاهادی سبزواری به مشهد بازگشت و پس از پنج سال تدریس در این شهر، برای زیارت خانه‌ی خدا رهسپار مکه شد. وی در راه بازگشت به دلیل ناامن بودن راه‌ها یک سال در کرمان ماند و در این مدت به سیر و سلوک روی آورد. او به سبزواری بازگشت و به تدریس فلسفه‌ی اسلامی پرداخت.

این حکیم فرزانه در جلسه‌های درس خود با شرح افکار و نظریه‌های فلسفی ملاصدرا توانست مکتب حکمت متعالیه را احیا کند.

حکیم حاج ملاهادی سبزواری، شعر نیز می‌سرود و به اسرار تخلص داشت. وی مهمترین بحث‌های فلسفه‌ی اسلامی و منطق را در قالب یک هزار و 300 بیت به زبان عربی سرود و در کتابی با عنوان شرح منظومه سبزواری گردآوری کرد و به توضیح و تبیین آن‌ها پرداخت. نوشتن این کتاب 20 سال طول کشید و اکنون از آن به عنوان یک منبع برجسته‌ی فلسفه‌ی اسلامی یاد می‌شود. او دیوان اشعاری هم به زبان فارسی نگاشت و در آن نکته‌های عالی عرفانی را به نظم درآورد.

شرح مثنوی معنوی، حاشیه بر اسفار و حاشیه بر زبدة‌الاصول شیخ بهایی از دیگر آثاری به شمار می‌روند که از وی به یادگار مانده است. اسرارالحکم و شرح اسماء الحسنی یا شرح جوشن کبیر و شرح دعای صباح نیز از آثار علمی و قرآنی حکیم حاج ملاهادی سبزواری محسوب می‌شوند.

شاگردان برجسته‌ای در محضر این فیلسوف گرانمایه پرورش یافتند که از جمله‌ی آنها می‌توان آخوند ملامحمد کاظم خراسانی، افتخارالحکما، حاج میرزا حسین علوی سبزواری، آخوند ملاحسینقلی همدانی درجزینی، صدرالعلماء علوی، شیخ عبدالحسین شیخ العراقین و ادیب پیشاوری را نام برد. جلسه‌های درس او چنان جاذبه‌ای داشت که افراد زیادی از نقطه‌های مختلف ایران و کشورهای مانند هند، افغانستان، ترکیه و عربستان در کلاس درس او حاضر می‌شدند.

سرانجام حکیم حاج ملاهادی سبزواری پس از عمری تلاش در زمینه‌ی فلسفه‌ی اسلامی و احیای حکمت متعالیه‌ی ملاصدرا در هشتم اسفند 1251 هجری خورشیدی در سبزواری چشم از جهان فرو بست اما آثار او همچنان چراغ راه فلاسفه ایران زمین است.

**\*\*پژوهشگر گروه اطلاع رسانی ایرنا به مناسبت روز بزرگداشت حکیم حاج ملاهادی سبزواری با علیرضا هدایی استاد فلسفه ی اسلامی در دانشگاه تهران به گفت و گو پرداخته است.**

علیرضا هدایی از حکیم ملاهادی سبزواری به عنوان یکی از بزرگترین فیلسوفان اسلامی یاد کرد و گفت: این فیلسوف گرانبمایه بیشتر در زمینه ی تبیین مسلک فلسفی حکمت متعالیه که ملاصدرا آن را با تلفیق فلسفه ی مشاء و حکمت اشراق و به یک اعتبار درآمیختن عقل و شهود بنیان نهاد، فعالیت می کرد.

وی افزود: حکیم حاج ملاهادی سبزواری از برجسته ترین کسانی بود که مکتب فلسفی ملاصدرا را ترویج داد و خود نیز آرای جدیدی را به آن اضافه کرد.

این استاد دانشگاه تصریح کرد: حکیم حاج ملاهادی سبزواری کتاب های مختلفی در زمینه ی منطق، فلسفه و ادبیات از خود به یادگار گذاشت که از آن جمله می توان به شرح منظومه ی وی اشاره کرد. این کتاب در 2 بخش حکمت و منطق آمده است و سال هاست که در حوزه های فلسفی و شیعی تدریس می شود.

وی درباره ی فلسفه ی حکمت گفت: برپایه تعریفی که از حکمت ارایه شده است چنان تلقی می شد که عالم عینی خارج، یک عالم عقلی بشود به این معنی که خود شخص به حقیقت های موجود دست یابد.

هدایی خاطرنشان کرد: این فیلسوف اسلامی از سلوک عرفانی خاصی برخوردار بود و در بحث های فلسفی به آن می پرداخت.

وی از دیگر اثرهای حکیم حاج ملاهادی سبزواری به اسرارالحکم اشاره کرد و گفت: این کتاب در زمینه ی فلسفه است و بیشتر رنگ و بوی عرفان دارد. وی تعلیقاتی بر کتاب های مختلف عرفانی داشته است.

استاد فلسفه ی اسلامی دانشگاه تهران درباره ی شخصیت این حکیم فرزانه عنوان کرد: او دوره ای از عمر خود را در عمل به تهذیب نفس به شیوه ی خاصی پرداخت که می توان آن را نفس گشی نیز نامید؛ این عمل در آثارش مشهود است. در گزارش هایی که از زندگی وی ارایه شده، آمده است که در زمان تدریس چنان شور و عرفانی بر او حاکم می شد که توجه همگان را به خود جلب می کرد.

وی درباره ی تاثیر حکیم حاج ملاهادی سبزواری در فلاسفه پس از خود گفت: آثار او از جمله شرح منظومه ی وی برای بسیاری از کسانی که مشتاق یادگیری فلسفه بوده اند به عنوان پیش فرض آموزش داده می شد و اینگونه این فیلسوف نامدار در تبیین و ساماندهی ذهن فلسفی فیلسوفان پس از خود اثر گذاشت. اگر کسی قصد مطالعه ی کتاب هایی در خصوص افکار ملاصدرا را داشته باشد باید ابتدا فلسفه ی ملاهادی سبزواری را بخواند.

وی با اشاره به طبع شعر حکیم حاج ملاهادی سبزواری گفت: ایشان شعرهایی را سروده که جنبه ی عرفانی دارد و در آن با رویکرد، حس و حال خاص خود در زمان سرودن شعر، از استعاره هایی عرفانی بهره مند شده است.

در پایان به مرور گزیده ای از اشعار این حکیم فرزانه می پردازیم:

**\*\*شورش عشق تو در هیچ سری نیست که نیست**

منظر روی تو زیب نظری نیست که نیست

**\*\*نیست یک مرغ دلی، کیش نفکندی به قفس**

تیر بیداد تو تا پر به پری نیست که نیست

**\*\*نه همین از غم او سینه ما صد چاک است**

داغ او لاله صفت بر جگری نیست که نیست

\*\*موسیٰ نیست که دعویٰ انا الحق شنود

ورنه این زمزمه اندر شجری نیست که نیست

\*\*چشم ما دیده خقّاش بُود ورنه تو را

پرتو حُسن به دیوار و دری نیست که نیست

\*\*گوش اسرار شنو نیست و گرنه اسرار

بَرش از عالم معنا خبری نیست که نیست

از: مرضیه دهقانی

\*گروه اطلاع رسانی